

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ІВО-Italia, Association «Italia-Ucraina (Bologna)» (Італія)
Педагогічний університет Каринтії ім. Віктора Франкла (Австрія)
Католицький університет м. Фрайбург (Німеччина)
Педагогічний університет імені Комісії національної освіти в Кракові (Польща)
Сучавський університет «Штефан чел Маре» (Румунія)
Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського (Україна)
Національний авіаційний університет (м. Київ, Україна)
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (Україна)
Відділ інклюзивної, спеціальної, позашкільної освіти та виховної роботи
Департаменту освіти і науки Чернівецької обласної держадміністрації (Україна)
ДВНЗ «Чернівецький політехнічний заклад» (Україна)
Ресурсний центр з підтримки інклюзивної освіти
Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Україна)
Відділ Всеукраїнського товариства «Рідна школа» у м. Чернівці

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції

Соціальне партнерство та міжвідомча взаємодія у вирішенні актуальних проблем інклюзії

22 листопада 2019 року

Чернівці
Технопарк

2019

УДК: 37.014.53:376-056.26(08)

C692

Редакційна колегія випуску:

Кушнір Ірина Георгіївна, доктор психологічних наук, професор;
Миронова Світлана Петрівна, доктор педагогічних наук, професор;
Олійник Марія Іванівна, доктор педагогічних наук, професор;
Романюк Світлана Захарівна, доктор філологічних наук, професор;
Тимчук Людмила Іванівна, доктор педагогічних наук, професор;
Федірчик Тетяна Дмитрівна, доктор педагогічних наук, професор;
Андреева Ярослава Федорівна, кандидат психологічних наук, доцент;
Петрюк І.М., кандидат педагогічних наук, доцент
Прокоп Інна Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент
Радчук Валентина Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент;
Фесік Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук;
Платаш Лариса Броніславівна, кандидат педагогічних наук, доцент
Санжаровець Валентина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Технічне редагування: Платаш Сергій Васильович.

Упорядники: *Кучумова Н.І.*, кандидат педагогічних наук, доцент; *Платаш Л.Б.*, кандидат педагогічних наук, доцент; *Звоздецька В.Г.*, кандидат педагогічних наук, асистент; *Гуляєва М.М.*, асистент кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

C692 Соціальне партнерство та міжвідомча взаємодія у вирішенні актуальних проблем інклюзії : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Чернівці, 22 листопада 2019 р.). Чернівці : Технодрук, 2019. – 312 с.
ISBN 978-617-7611-61-4

Збірник підготовлено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Соціальне партнерство та міжвідомча взаємодія у вирішенні актуальних проблем інклюзії», яка відбулась на базі факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 22 листопада 2019 року.

До збірника увійшли матеріали досліджень науковців, працівників закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти. Висвітлено теоретичні та прикладні аспекти розвитку інклюзивної освіти в Україні та зарубіжних країнах. Представлено сучасне осмислення процесу реалізації інклюзивних принципів та цінностей в умовах навчальних закладів. Розкрито роль конструктивної взаємодії фахівців мультидисциплінарної команди задля забезпечення навчального-виховного, корекційно-розвивального, реабілітаційного процесів інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Статті збірника подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність інформації несуть автори.

Видання розраховане на науковців, педагогів-практиків, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти.

УДК: 37.014.53:376-056.26(08)

ISBN 978-617-7611-61-4

© Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2019

© Автори статей, 2019

Григоряк Галина, Паучек Надія. Інклюзивне навчання: грані співпраці учасників освітнього процесу	71
Грицанюк Віта, Стопець Тетяна. Соціальна інклюзія людей похилого віку як превенція розвитку старечої деменції	76
Гуляєва Марія. Андрагогіка та інклюзія: перспективи формування якісно нового освітнього середовища	79
Гуцул Наталія. Педагогічні технології як засіб організації освітнього процесу в інклюзивній групі коледжу	83
Камбур Андрій. Принципи та технології соціалізації й ресоціалізації людей з інвалідністю	87
Канівець Тетяна, Гаврилюк Інна. Соціально-психологічні умови самоактуалізації учнів	90
Канівець Тетяна, Жиряда Дебора. Психологічна готовність студентів до професійної діяльності.....	94
Квасецька Ярина, Зубрицька Анастасія. Адаптація дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу дошкільної освіти	97
Кобилянська Ганна, Кобилянський Володимир. Системність у роботі викладача вищого навчального закладу у підготовці майбутнього вчителя музики	100
Коваль Ганна, Нагірняк Михайло. Організація соціальної роботи з дітьми з обмеженими можливостями.....	102
Ковальчук Інна, Шпитко Людмила. Попередження насильства над дітьми з інвалідністю у родині	105
Козуляк Надія, Бржезицька Вікторія. Досвід впровадження американських освітніх та корекційно-розвивальних програм в Україні: перспективи та обмеження.....	108
Колесніченко Наталія. Впровадження інноваційних педагогічних технологій в умовах інклюзивного навчання майбутніх інженерів в галузі архітектури та будівництва	110
Колтунович Тетяна, Олійник Роксоляна. Організація інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти.....	114
Комісарик Марія, Калин Марія. Співпраця закладу дошкільної освіти і родини у виховнні дітей з особливими освітніми потребами (теоретичний аспект)	118
Костик Любов. Використання альтернативної аугментативної комунікації у роботі з дітьми із особливими освітніми потребами.....	122
Костишин Емілія. Ейблізм або дискримінація за ознакою інвалідності.....	126
Котикова Олена. Функціонально-рольовий підхід до підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи у навчальних закладах з інклюзивною орієнтацією	129

Підтримуємо думку про те, що «ефективним психолого-педагогічним механізмом підвищення якості фахової підготовки виступає творча майстерня викладача, котрий залучає до роботи зі студентами діячів культури, мистецтва, освіти, вчителів-новаторів; залучає студентів до концертно-виконавської й музично-просвітницької роботи, наукових конференцій, фестивалів, конкурсів» [3, с. 54]. Причому, В. Кобилянський радить поширювати метод наслідування не лише на роботу над голосом майбутнього вокаліста, але й на виконання вокальних творів, не використовувати здебільшого записи, оскільки майбутні вокалісти нерідко сліпо наслідують тембр голосу виконавця, копіюють різноманітні нюанси, темпові відхилення й деякі голосові ефекти, які їм, початківцям, цілком не личать. А віднаходити «помисли та способи вокалу у собі» [2].

Реалізований принцип системності має поєднуватися із вимогами цілісності, культуровідповідності виховання, міжпредметних зв'язків, взаємозв'язку особистісного і професійного розвитку. На цій основі майбутні вчителі музичного мистецтва мають шанс отримати міцні практично зорієнтовані знання та вміння, які зможуть використовувати у професійно-мистецькій діяльності.

Список використаних джерел:

1. . Боднарук І. М. Педагогічні умови оптимізації методичної підготовки майбутніх учителів музики в процесі педагогічної практики: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.02. К., 2006. 20 с.

2. Кобилянський В. «Десять заповідей для молодого співака» Валерія Висоцького: зміст і практичне застосування. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Культурологія». Випуск № 20. URL : <https://eprints.oa.edu.ua/7907/1/17.pdf>

3. Проворова Є. М. Системно-холістичний контекст методичної підготовки майбутнього вчителя музики на засадах прагматологічного підходу. *Наукові Записки НДУ ім. М. Гоголя*. Психолого-педагогічні науки. 2017. № 1. С. 49-55.

ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Ганна Коваль, Михайло Нагірняк

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
м. Львів, Україна*

В Україні, як і у всьому світі, спостерігається тенденція зростання чисельності дітей з обмеженими можливостями. Тому проблема організації соціальної роботи з дітьми з особливими потребами є вкрай актуальною.

Аналіз соціальної проблеми інвалідизації в цілому та організації соціальної роботи з дітьми з обмеженими можливостями, зокрема, здійснюється в площині наукових та емпіричних досліджень. Так, К. Девісом, Р.Мертонем та Т. Парсонсом були розглянуті проблеми інвалідності дітей як специфічного соціального стану індивіда, їх соціальної реабілітації та соціальної інтеграції, соціальної політики держави відносно дітей-інвалідів, на базі чого і формуються сучасні засади організації соціальної роботи. І саме в рамках даного підходу було розроблено поняття «діти з обмеженими можливостями» як синонім до поняття «діти-інваліди» [7].

Оскільки більшість дослідників зазначає, що основою соціальної роботи з дітьми з обмеженими можливостями є реабілітація, О. В. Безпалько запропонувала відокремити певний ряд правил реабілітації дітей-інвалідів, а також напрямків, що покликані допомогти дитині сформувати здатність до самообслуговування, розвивати свій творчий потенціал, тобто стати повноцінним членом суспільства [2, с. 89].

Доповнюючи цю думку, М. П. Лукашевич і І. І. Мигович приділили увагу процесу реабілітації дітей з особливими потребами, тобто їх соціальній адаптації, при чому заходи обов'язково мають охоплювати й інших членів сім'ї [6, с. 49].

Карякіна О. І. та Карякіна Т. Н. у праці «Основи реабілітації інвалідів» зазначають, що соціальна робота з даною категорією має включати, окрім реабілітації, систему інтеграції дитини з інвалідністю у суспільство та державну систему соціального захисту [5, с. 10].

В Україні протягом тривалого часу сформовано державну систему соціальної підтримки дітей з обмеженими можливостями і дітей з вадами психічного та фізичного розвитку, яка організаційно розподілилася між Міністерством освіти і науки України, Міністерством охорони здоров'я України, Міністерством праці та соціальної політики України, Міністерством у справах сім'ї та молоді України, Державним комітетом України з фізичної культури і спорту.

Організацію соціальної роботи слід розглядати як реалізацію функції управління діяльністю з надання допомоги та підтримки людям, що опинились в складних життєвих ситуаціях. Оскільки сам термін «організація» тлумачиться як функція управління, в межах якої здійснюється розподіл робіт поміж окремими робітниками та їх групами й узгодження їх діяльності, реалізація функції організації здійснюється у процесі організаційної діяльності [7, с. 3]. Організація – це група людей, що працюють спільно для досягнення загальних цілей. Це те місце, де люди будують відношення і взаємодіють між собою.

Таким чином, організація соціальної роботи – це соціальна категорія, у якій існує складне співтовариство людей, що взаємодіють з метою допомоги соціально не захищеним верствам населення, поведження яких

залежить не тільки від їхніх індивідуальних характеристик, але і від їхнього взаємного впливу.

До категорії «діти-інваліди» відносяться особи до 18 років, які мають значні обмеження життєдіяльності, що призводить до соціальної дезадаптації внаслідок порушення росту та розвитку дитини, здатностей до самообслуговування, переміщення, орієнтації, контролю за своєю поведінкою, у навчанні, спілкуванні, трудовій діяльності в майбутньому [1, с. 2]. У Законі України «Про охорону дитинства» встановлено, що «дитина-інвалід» – це дитина зі стійким розладом функцій організму, спричиненим захворюванням, травмою або вродженими вадами розумового чи фізичного розвитку, що зумовлюють обмеження її нормальної життєдіяльності та необхідність додаткової соціальної допомоги і захисту [3]. А Законом України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» визначено, що «дитина-інвалід» – це особа віком до 18 років (повноліття) зі стійким розладом функцій організму, зумовленим захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами розумового чи фізичного розвитку, що призводить до обмеження нормальної життєдіяльності та викликає необхідність надання їй соціальної допомоги і захисту [4].

У родинях основний тягар турботи над дитиною лягає на членів сім'ї, що суттєво позначається на усіх сферах їх життєдіяльності. Сім'я, у якій живе хвора дитина, виявляється особливою групою, якій відповідає притаманна тільки їй атмосфера міжособистісних стосунків. Ці стосунки по різному проявляються і в різному ступені впливають на розвиток дитини, протікання її хвороби, а також загальний психічний стан самих батьків.

Дані ВООЗ свідчать, що число дітей із особливими потребами у світі сягає 13%, із них – 3% народжуються з вадами інтелекту та 10% – із іншими психічними чи фізичними вадами. Загалом у світі близько 200 мільйонів дітей з обмеженими можливостями. Більш того, в Україні, як і в усьому світі, спостерігається тенденція зростання числа дітей з обмеженими можливостями. Частота дитячої інвалідності за останнє десятиріччя збільшилася в два рази. Низька культура міжособистісного спілкування з дітьми з особливими потребами в сім'ї призводить до фрустрації значущих потреб особистості в оцінці і самооцінці, у визнанні, у емоційній розрядці і емоційному контакті, в увазі, співпереживанні, розумінні тощо, що викликає внутрішньособистісні конфлікти, і в подальшому може призвести до труднощів у міжособистісному спілкуванні.

Отже, організацію соціальної роботи з дітьми з обмеженими можливостями розглядаємо як вид професійної управлінської діяльності групи людей, що працюють спільно для задоволення соціально-гарантованих та особистісних потреб осіб до 18 років зі стійким розладом функцій організму, що зумовлюють обмеження її нормальної життєдіяльності. Вчені визначили дві основні цілі організації такої роботи: забезпечення соціального, економічного, інтелектуального і фізичного розвитку дитини, яка має відхилення за допомогою організації соціальної, матеріальної та

медичної підтримки, а також попередження виникнення вторинних дефектів у дітей-інвалідів.

Список використаних джерел:

1. Аксенова Л.И. Правовые основы специального образования и социальной защиты детей с отклонениями в развитии. *Дефектология*. 1997. №1. С. 3-10.
2. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
3. Закон України «Про охорону дитинства». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 30. С. 142.
4. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2006. № 2-3. С. 36.
5. Карякина О.И., Карякина Т.Н. Основы реабилитации инвалидов: учебное пособие. Волгоград: Издательство Волгоградского государственного университета, 1999. 88 с.
6. Лукашевич М.П., Мигович І.І. Теорія і методи соціальної роботи: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і випр. К.: МАУП, 2003. 168 с.
7. Конвенция о правах ребенка (одобрена Генеральной Ассамблеей ООН 20.11.1989) (вступила в силу для СССР 15.09.1990). *Сборник международных договоров СССР*. Выпуск XLVI, 1993.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА НАД ДІТЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ У РОДИНІ

Інна Ковальчук, Людмила Шпитко

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

З кожним роком в Україні зростає кількість дітей з інвалідністю. За даними ВООЗ серед 10% людей з інвалідністю, що населяють земну кулю, діти та підлітки складають 120 млн.

Насильство над дітьми з інвалідністю було предметом вивчення А. Капської, І. Зверевої, О. Безпалько, Л. Платаш, Т. Шоліної та ін.

Дітей з інвалідністю над якими чиниться насильство умовно можна поділити на три групи. Перша група – діти, що менше піддаються насильству. Це діти з явними ознаками інвалідності, але ті, що намагаються приховати його від оточуючих, та діти, що знають про факт своєї інвалідності, але намагаються дотримуватися соціальної норми. Друга група об'єднує дітей з інвалідністю, що не можуть приховати від оточуючих специфічну поведінку. Не менше зазнають утисків діти, що мають явні ознаки інвалідності, але неусвідомлюють її. Групу ризику